

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Π. ΔΑΒΑΚΗΣ
Βουλευτής Λακωνίας
Νέας Δημοκρατίας

31/10/2022

ΑΝΑΦΟΡΑ

ΠΡΟΣ: Την υπουργό Πολιτισμού
ΘΕΜΑ: «Σφραγισμένο» επί 20ετία το μνημείο της Πελλάνας
ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Θέτει θέματα που αφορούν στην 20ετή καθυστέρηση στη λειτουργία του αρχαιολογικού χώρου Πελλάνας.

Καταθέτω Αναφορά το επισυναπτόμενο δημοσίευμα της εφημερίδας «Λακωνικός Τύπος» (29/10/2022) και αιτούμαι να ενημερωθεί η Βουλή για τα διαλαμβανόμενα σε αυτό.

Επειδή κατά καιρούς βλέπουν το φως της δημοσιότητας αρκετά τέτοια δημοσιεύματα, προερχόμενα είτε από αρχαιόφιλους φορείς ή μεμονωμένα άτομα, εκφράζοντας την απορία και τον προβληματισμό τους και δημιουργώντας την εικόνα της αδιαφορίας ή της μυστηριώδους σκοπιμότητας εκ μέρους «της Πολιτείας» και ιδιαίτερα του Υπουργείου Πολιτισμού, το οποίο «έχει θάψει τα αρχαία της Πελλάνας».

Επειδή το τελευταίο χρονικό διάστημα έχουν γίνει κάποια σημαντικά βήματα προς την αλλαγή της υπάρχουσας κατάστασης αυτού του Αρχαιολογικού χώρου,

Ζητώ

Από την αρμόδια Υπουργό να απαντήσει επί των συγκεκριμένων ζητημάτων που παραθέτει ο συντάκτης του κατατεθέντος ως Αναφορά, δημοσιεύματος.

Ο αναφέρων βουλευτής

Αθανάσιος Π. Δαβάκης
Βουλευτής Λακωνίας Ν.Δ.

«Σφραγισμένο» επί 20ετία το μνημείο της Πελλάνας

Στην αφάνεια ο βασιλικός τάφος, την ώρα που ο Α.Γεωργιάδης εκθειάζει τη σημασία του

Σάββατο, 29 Οκτώβριος 2022 07:10 |

Ακριβώς 20 χρόνια συμπληρώνονται φέτος από την ημέρα που ο μεγαλειώδης τάφος μυκηναϊκής περιόδου -τμήμα ανακτορικού συγκροτήματος- που έφερε στο «φως» η αρχαιολογική σκαπάνη στην Πελλάνα Λακωνίας, περιήλθε στην αφάνεια και το σκοτάδι, προς απογοήτευση κι έντονη δυσαρέσκεια όσων συνέβαλαν στην αποκάλυψή του και διεκδίκησαν με σθένος την ανάδειξή του.

Πρόκειται, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, για τον μεγαλύτερο λαξευτό βασιλικό τάφο στον κόσμο, ενώ στην ίδια τοποθεσία ανακαλύφθηκαν κι άλλα ευρήματα μεταξύ των οποίων κι ένας σκελετός ανθρώπου ύψους 2,20 μέτρων. Όπως, μάλιστα, υποστηρίζει ο «πατέρας» της εν λόγω

κληρονομιάς, Θεόδωρος Σπυρόπουλος, Επίκουρος Καθηγητής Προϊστορικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών κι επίτιμος έφορος Αρχαιοτήτων Σπάρτης, τίθενται ιδιαίτερα ισχυρές ενδείξεις που φανερώνουν ότι στην Πελλάνα μπορεί να είχαν ταφεί ο βασιλιάς Μενέλαος και η Ωραία Ελένη.

Οι 2 μήνες έγιναν 20 χρόνια

Συγκεκριμένα, τον Μάιο του 2002, με απόφαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, ο τάφος μπάζώθηκε με χαλίκι, με την αιτιολογία της προστασίας από τη διάβρωση και τη σύληση. Όπως ισχυριζόταν εκείνη την περίοδο το Υπουργείο Πολιτισμού, η παρέμβαση αυτή θα είχε διάρκεια... δύο μηνών μέχρι να επέλθει η θωράκιση του μνημείου. Όμως, και σε αυτή την περίπτωση αποδείχθηκε περίτρανα η ρήση «ουδέν μονιμότερου του προσωρινού».

Μερικά χρόνια αργότερα ακολούθησε ψηφοφορία στο ΚΑΣ για το μέλλον της ανασκαφής, όμως το ισόψηφο αποτέλεσμα στο συμβούλιο, έριξε το «γάντι» στον πρώην πρωθυπουργό και τότε υπουργό Πολιτισμού, Κωνσταντίνο Καραμανλή. Ο πρώην πρωθυπουργός ψήφισε υπέρ της συνέχισης της ανασκαφής, όμως κατά παράβαση της απόφασης οι διαδικασίες παρέμειναν «παγωμένες».

Στο διάβα των δύο δεκαετιών και παρά τις διαρκείς αντιδράσεις και πιέσεις από την τοπική κοινωνία και τους φορείς, τα σπουδαία ευρήματα παραμένουν «εγκλωβισμένα» στη βουβή αλλοίωση και την ανυποληψία. Εκτός από τη διατήρησή τους στο «παρασκήνιο» και την απομόνωση, τα μνημεία έχουν καταστεί έρμαιο των καιρικών

φαινομένων, ενώ σύμφωνα με γνωρίζοντες αυξημένος είναι ο κίνδυνος αρχαιοκαπηλίας από επίδοξους τυμβωρύχους.

Αν και κατά διαστήματα καταγράφονται δεσμεύσεις αρμόδιων αρχών και φορέων για προσωρινή παρέμβαση, η κατάσταση του αρχαιολογικού χώρου παραμένει αμετάβλητη, προκαλώντας θλίψη κι αγανάκτηση σε εκείνους που πίστεψαν στη σημασία και τη σπουδαιότητα του πολιτιστικού πλούτου.

21 χρόνια εντατικών ανασκαφών

«εξαλείφθηκαν» σε έναν χρόνο

Κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει και να διανοηθεί τη συνέχεια που θα είχε η αρχαιολογική εκστρατεία των περασμένων δεκαετιών. Μετά από 21 χρόνια ανασκαφών (1980-2001), ο Θεόδωρος Σπυρόπουλος ανακοίνωσε την ανακάλυψη μυκηναϊκού ανακτόρου. Σύμφωνα με τον ανασκαφέα, σε αυτή την ακρόπολη βρισκόταν η ομηρική Λακεδαίμων, όπου κατά το έπος είχαν το ανάκτορό τους ο Μενέλαος και η Ωραία Ελένη.

Η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στο φως λείψανα κατοίκησης και νεκροταφείο Πρωτοελλαδικών Χρόνων, επιβλητικό μυκηναϊκό ανακτορικό συγκρότημα με κυκλώπειο τείχος, τάφο των Πρώιμων Μυκηναϊκών Χρόνων (περί το 1500 π.Χ.), θολωτούς λαξευτούς τάφους Μυκηναϊκών Χρόνων, τμήμα οικισμού Μυκηναϊκών και Ελληνιστικών Χρόνων, λείψανα τείχους Ελληνιστικών Χρόνων, άφθονη κεραμική και ειδώλια, κατάλοιπα της Φραγκοκρατίας.

Όπως εξιστορεί ο ακτιβιστής Νίκος Μπακής, με αξιοπρόσεκτη αγάπη και σπουδή για την Αρχαία Ιστορία της Λακεδαίμονος και της Σπάρτης, που έχει ασχοληθεί επισταμένα με την Πελλάνα και την προσπάθεια προβολής κι ανάδειξης, «φέτος συμπληρώθηκαν ακριβώς 20 χρόνια από το θάψιμο ενός νέου καλοδιατηρημένου βασιλικού τάφου στην αρχαία Πελλάνα, ο οποίος δεν πρόλαβε να δει το φως της δημοσιότητας. Ήταν ξημερώματα Μεγάλης Εβδομάδος του 2002, όταν το εργοτάξιο του Υπουργείου Πολιτισμού, που ανέλαβε την κατάχωση, αιφνιδίασε όχι μόνο τους κατοίκους της Πελλάνας, αλλά και τον ίδιο τον Διευθυντή της ανασκαφής Δρ. Θεόδωρο Σπυρόπουλο. Έπειτα από εκείνη την αποφράδα ημέρα μέχρι και την σήμερα ημέρα, ούτε φωνή ούτε ακρόαση από το ελληνικό κράτος, για την τύχη του λαμπρού αυτού μνημείου».

Ο ίδιος αφηγείται ακόμα: «Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Κάποτε στα χρόνια της μεγάλης του επιρροής ο Καθηγητής Αρχαιολογίας και Επίτιμος Έφορος Αρχαιοτήτων Θεόδωρος Σπυρόπουλος προκαλούσε τρομερό σαματά όταν εμφανιζόταν στην αρχαία Πελλάνα και όχι μόνο. Εκατοντάδες εκδρομείς από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό συνέρρεαν στην “Ομηρική Λακεδαίμονα”, για να συναντήσουν από κοντά τον ευρηματικό επιστήμονα.

Εκτός από την Πελλάνα, είχε αφήσει επίσης βαθιά το αποτύπωμά του και στη θήβα την δεκαετία του '70, όπου ανέσκαψε το μεγάλο Βασιλικό Νεκροταφείο των Ηρώων του Θηβαϊκού Κύκλου και τον τάφο των Οιδίποδος Παίδων και της Αντιγόνης. Καθώς επίσης και τον λαξευτό ιππόδρομο στον οποίο τελούνταν αγώνες “επιτάφιοι”, όπως περιγράφονται στη Ραψωδία Ψ' της Ιλιάδος, που είναι γνωστοί ως «Αθλα επί Πατρόκλω». Την βαθμιδωτή πυραμίδα του Αμφείου της τρίτης χιλιετίας π.Χ., το ταφικό μνημείο των μυθικών διδύμων αδερφών του Ζήθου και του Αμφίονα κ.ά.

Κατά την διάρκεια λοιπόν της ανασκαφής του Βασιλικού Τάφου στην Πελλάνα το 1980, έγινε μία εξίσου σημαντική ανακάλυψη μέσα στο ίδιο το μνημείο. Ο κ. Σπυρόπουλος στάθηκε για μία ακόμη φορά τυχερός, αφού έπεσε πάνω σε μια απείραχτη ταφή, όπου βρέθηκαν δυο μεγάλοι αμφορείς ανακτορικού ρυθμού ύψους περίπου ενός μέτρου. Δεν ήταν όμως αρχική ταφή, γιατί σύμφωνα με τα έθιμα της εποχής εκείνης συνήθιζαν να θάβουν όλους τους Βασιλείς μέσα στον ίδιο χώρο. Στο κέντρο του θαλάμου πάνω σ' ένα φέρετρο ή σε μια λάρνακα ή πολλές φορές σε φορείο.

Οι δε αμφορείς αυτοί χρησίμευαν ως τεφροδόχοι, δηλαδή όταν έλιωνε ο νεκρός έμπαιναν μέσα έπαιρναν τα λείψανά του, τ' αποτέφρωναν και τοποθετούσαν την τέφρα του μέσα σ' αυτά τα αγγεία, και στη συνέχεια μαζί με τα δώρα του τα έβαζαν σε μια γωνία του νεκρικού θαλάμου, για να έρθει η σειρά του επόμενου.

Δεν αποκλείεται μέσα σε αυτούς τους αμφορείς να βρίσκεται η τέφρα της ίδιας της Ωραίας Ελένης και του Μενελάου.

Οι αμφορείς αυτοί σύμφωνα με την αρχαιολογική τους αποδοχή είναι γνωστοί κι ως “απίδοχοι πιθαμοφορείς”, χρονολογούνται περί το 1450 π.Χ. και τους συναντάμε σε διάφορα σημαντικά ανακτορικά κέντρα, όπως Μυκίνες, Πύλο κ.ο.κ. Αυτά τα καταπληκτικά αγγεία πολυτελείας μπορεί κανείς να τα δει σήμερα στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο «Αίθουσα Προϊστορικών Συλλογών», στην αριστερή πτέρυγα του αρχαιολογικού μουσείου της Σπάρτης, όπου φιλοξενούνται αρχαιολογικά ευρήματα από την Πελλάνα (βλέπε φωτογραφίες)».

Όπως παρατηρεί ο Ν. Μπακής, «σε συνέντευξή του ο κ. Σπυρόπουλος περιγράφει τις ανορθόδοξες μεθόδους, με τις οποίες χρησιμοποιήθηκαν για να μπαζώσουν τον βασιλικό τάφο που βρέθηκε ακέραιος και σε άριστη κατάσταση, κάτω από 250 τόνους ακατέργαστου και βλαβερού υλικού το 2002. Δίπλα ακριβώς από τους υπόλοιπους τάφους που ο ίδιος είχε ανακαλύψει 22 χρόνια νωρίτερα.

Ο αρχαιολόγος καταγγέλλει ότι το μπαζώμα έγινε με νταμαρσίσο χαλίκι και όχι άμμο όπως προβλεπόταν. Ενώ οι υπεύθυνοι οι οποίοι είχαν αναλάβει τη δουλειά της κατάκωσης, δεν δίστασαν ακόμη και ν' ανεβάσουν τα βαριά σκαπτικά οχήματά τους (μπουλντόζες) πάνω στην ήδη γεμάτη με ρηγματώσεις οροφή.

Η κακουργηματική αυτή πράξη θα μπορούσε να είχε ως αποτέλεσμα την κατάρρευση της οροφής του θολωτού θαλάμου από το υπερβολικό βάρος και την πρόκληση ανεπανόρθωτων ζημιών. Και απ' ότι δείχνουν τα πράγματα το μέλλον προμηνύεται δυσσίωνο για τη μοίρα αυτού του ταλαιπωρημένου μνημείου.

Εκτός βέβαια αν τα πράγματα δεν είναι έτσι ακριβώς όπως τα νομίζαμε, και έχει ήδη διευθετηθεί το πρόβλημα που δημιουργήθηκε μεταξύ των αρχαιολόγων».

«Μια λακωνική απάντηση από το ΥΠΠΟ»

«Ό,τι κι αν συμβεί περαιτέρω, τονίζει ο Ν. Μπακής, το μόνο που ζητάμε είναι μια “λακωνική” απάντηση, με ένα “ναι” ή με ένα “όχι” από την υπουργό Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, αν δηλαδή θα ξεκινήσουν πάλι οι ανασκαφές στην Αρχαία Πελλάνα.

Μολονότι σύσσωμο το υπουργείο κράτησε αρνητική στάση για το θέμα της Πελλάνας, πίσω στο 2005 ο προκάτοχός της στον υπουργικό θώκο, ο πρωθυπουργός της χώρας και υπουργός Πολιτισμού συνάμα Κώστας Καραμανλής, σε ψηφοφορία που διεξήχθη στο ΚΑΣ, είχε ψηφίσει υπέρ των εργασιών και υποσχέθηκε ότι θα συνεχιστεί κανονικά η ανασκαφή του μνημείου».

Με τις «ευλογίες» του Αδ. Γεωργιάδη

Όπως υπενθυμίζει ακόμα ο Ν. Μπακής, σε συνέντευξή του ο υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Άδωνις Γεωργιάδης, είχε μιλήσει «με ενθουσιασμό για την αρχαία Πελλάνα και θεωρεί ότι είναι μία πολλή σπουδαία αρχαιολογική ανακάλυψη, μεγάλης ιστορικής σημασίας που αξίζει να διασωθεί και να αναδειχθεί, στα πλαίσια της ανάδειξης του αρχαιολογικού πλούτου της Ελλάδος».

Το σύμπλεγμα των ανασκαφών

Στη θέση Σπηλιές (750μ. από το κέντρο του χωριού), ανασκάφηκε κατά διαστήματα, από το 1926 ως το 1995, μυκηναϊκό νεκροταφείο. Εκεί βρίσκονται μερικοί από τους πιο εντυπωσιακούς (αλλά συλλημένους) μυκηναϊκούς θολωτούς τάφους. Ο μεγαλύτερος από τους θολωτούς τάφους είναι βασιλικός των πρώιμων μυκηναϊκών χρόνων (περί το 1500 π.Χ.) και ο θόλος του έχει διάμετρο πάνω από 10 μέτρα. Στους άλλους τάφους υπάρχουν βαθιά ορύγματα στο έδαφος, τα οποία χρησίμευσαν ως χώροι απόθεσης των οστών των νεκρών, όταν υπήρχε έλλειψη χώρου στον θάλαμο.

Στην κορυφή του λόφου Παλαιόκαστρο, ανασκαφές αποκάλυψαν λείψανα κατοίκησης των πρωτοελλαδικών χρόνων (περί το 2500 π.Χ.). Στις πλαγιές του λόφου έχουν αποκαλυφθεί πρωτοελλαδικός τύμβος με ταφές, καθώς και τμήμα οικισμού μυκηναϊκών, κλασικών και ελληνιστικών χρόνων. Επίσης, έχει βρεθεί μνημειώδης πλακόστρωτος δρόμος μυκηναϊκής εποχής, με μεταγενέστερες συντηρήσεις, ο οποίος πρέπει να οδηγεί σε σημαντικό κτίριο, ίσως μυκηναϊκό ανάκτορο.

φωτογραφίες: Νίκος Μπακής